

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK IV

DUNAJ, V SOBOTO, 29. X. 1949

ŠTEV. 74 (259)

Jugoslavija proti nasilju nad grškimi borci za svobodo in makedonsko narodno manjšino

V političnem odboru Združenih narodov so ponovno razpravljali o grškem vprašanju, ker pravna komisija ni mogla doseči nobenega uspeha.

Sovjetski predstavnik Višinski je v svojem govoru podčrtal, da nasilje v Grčiji nezmanjšano traja še naprej. Višinski je navedel tudi konkretne dokaze, da je atensko sodišče osem uglednih demokratov, ki so se v borbi proti okupatorju odlikovali, vsled njihovih demokratičnih idej obsodilo na smrt.

Sovjetski predstavnik je predlagal v političnem odboru sklep, ki naj zahteva od atenske vlade, da naj ne izvede smrtnih obsodb nad znanimi voditelji narodnoosvobodilne borbe. Ta predlog so podpirali tudi delegatje Poljske, Češkoslovaške in Ukrajine, ki so še posebno opozorili na stanje v grških zaporih, v katerih se sadistično ravna s političnimi priporniki. Ta sadizem v mnogem sliči nekdanjemu gestapovskemu.

Zastopnik atenske vlade Pipinelis je poskušal dokazati, da v Grčiji ni nasilja in da se uporabljajo ostri ukrepi samo proti nevarnim osebam, raznim agentom tujih obveščevalnih služb, teroristom itd. Nato je govoril jugoslovanski delegat dr. Bebler, ki je pokazal posebno na nasilje, ki ga grška vlada izvaja nad člani makedonske narodne manjšine v severni Grčiji.

„Hočem navesti, — je izjavil dr. Bebler, — en sam primer o nasilju, kateremu je podvržena makedonska narodna manjšina, da si lahko napravite sliko o tem, kar se tam dogaja.

22. avgusta t. l. je bil v mestu Florini, ki leži na ozemlju, na katerem biva makedonska narodna manjšina velik proces. Obtoženih je bilo približno 72 ljudi, ki vsi izvirajo iz slovanske vasi Carevica. Vse te osebe so bile obtožene, da so na ta ali drug način sodelovale pri partizanskem gibanju. Glavna priča v tem procesu je bil neki policijski major iz mesta Florine. Splošno mnenje ljudstva je, da je bil proces insceniran od policije. Poglavitni dokument obtožbe je bila listina s podpisi večine obtožencev. Poleg vsakega podpisa so bile napisane neke številke.

V obravnavi so skušali dokazati, da ta listina potrjuje, da so podpisniki zbirali denar za Demokratično armado. V resnici pa ve vsa vas, da gre pri tej listini za prispevke za izgradnjo kanalizacije vasi. 22. avgusta t. l. je bila objavljena obsodba. Od 72 obtožencev je bilo 51 obsojenih na smrt, 11 na dosmrtno ječo s prisilnim delom in 8 na manjše stroge kazni. Med obsojenci je mnogo starih mož in žena.

Ta primer kaže, — je poudaril Bebler, — kako se ravna z narodno manjšino. Ta primer pa hkrati potrjuje, da gre za podjarmljenje in masovno nasilje, ki se ne da opravičiti ne iz vojaškega ne iz drugega vidika.

Gospod Pipinelis, — je nadaljeval Bebler, — je poskušal s svojim govorom dokazati, da so žrtve nasilja več ali manj nevarne osebe, agentje tujih obveščevalnih služb, funkcionarji tujih poslatištev in konzulatov, katerih zadržanje med okupacijo je bilo več ali manj sumljivo. Toda kaj more gospod Pipinelis odgovoriti na primer, ki sem

ga ravno nakazal. Ta primer vsebuje 72 prebivalcev majhne vasice, ki so preprosti kmetje, moških in žena. Ali naj te imenujemo tuje agente ali nevarne ljudi? Gre za masovno nasilje proti prebivalstvu te vasice, proti simpatijam ljudstva za demokratično gibanje in za pomoč Demokratični armadi.

Jugoslovanska delegacija smatra, da je treba v tem vprašanju, o katerem se govori že desetič napraviti sklep. Politični odbor mora zavzeti jasno in določeno stališče: On gleda ali položaj v Grčiji za normalnega ali nenormalnega. Ali smatra, da je stališče atenske vlade nasproti narodnim manjšinam takšno, kakršno bi moralo biti?

Mi se moramo sedaj odločiti, — je končal Bebler, — da ali podpremo dopolnjeni predlog sovjetske delegacije ali pa predlog, ki ga je v istem smislu predložila druga delegacija. Sprejeti moramo novo jasno besedilo in naše mnenje nedvoumno izpovedati.

Po jugoslovanskem delegatu je govoril delegat Združenih držav

Amerike in nato delegat Nove Zelandije, ki sta se izjavila proti predlaganemu sklepu, ne da bi mogla zanikati, da se izvaja nasilje nad grškim ljudstvom.

Delegatje Avstralije in Kanade so izrazili mnenje delegacij, katerim je diskusija o nenormalni situaciji v Grčiji v Organizaciji Združenih narodov neprijetna in so zahtevali, da se o predlaganem sklepu ne diskutira več, temveč da se gre takoj na volitve. Večina odbora pa je sklep zavrnila in bo nadaljevala s presojo predloga za resolucijo.

Odpoklic jugoslovanskega zastopnika iz Moskve

Sovjetska vlada je predala jugoslovanskemu poslanstvu v Moskvi noto, v kateri zahteva odpoklic jugoslovanskega predstavnika Mrazoviča, ker je ta baje „vohunil proti Sovjetski zvezi“.

V notih sovjetskega zunanjega ministrstva je rečeno, da se je pri procesu proti bivšemu madžarskemu zunanjemu ministru Rajku izkazalo, da sedanji jugoslovanski poslanik v Sovjetski zvezi že dalj časa subverzivno deluje proti Sovjetski zvezi in da je bil zapleten v več vohunskih zadev.

Razen tega pa je med svojim delovanjem v Moskvi objavljaval v jugoslovanskem tisku obrekovalne izmišljotine proti Sovjetski zvezi.

Vsled tega smatra sovjetska vlada nadaljnjo bivanje Mrazoviča kot diplomatskega zastopnika Jugoslavije v Sovjetski zvezi za nemogoče.

V Belgiji razpravljajo o povratku kralja

V belgijskem senatu se je 26. t. m. pričela odločilna razprava o osnutku zakona, ki predvideva plebiscit o povratku kralja Leopolda.

Prejšnji katoliški pravosodni minister Strugye, ki je predložil osnutek zakona, je izjavil, da želi vse belgijsko ljudstvo rešitev vprašanja o povratku kralja. Potreben je plebiscit, ki bo izrazil javno mnenje, predno bi pričeli z zakonitim reševanjem tega vprašanja.

Med razpravljanjem je povzel be- (Nadaljevanje na 2. strani)

Pred sporazumom med cerkvijo in državo v ČSR

Kakor znano je bila v zadnjih tednih na Češkoslovaškem ostra borba med katoliškimi škofi in državnimi oblastmi. Zadnje dni pa je katoliški episkopat spremenil svoje odklonilno stališče nasproti določbam državnih zakonov o cerkvi. Tako češkoslovaški škofje v posebnem proglasu dovoljujejo, da duhovniki zaprišejo zvestobo državi, kakor to zahteva, in da lahko tudi sprejmejo državno plačo. To dovoljenje obvaruje duhovnike pred mogočimi posledicami zaradi nadaljnje opozicije proti vladi.

V proglasu je tudi navedeno besedilo prisege, ki je obvezna za duhovnike, predno bodo nastavljeni od oblasti in se glasi: „Obljubljam pred Bogom, da bom zvest Češkoslovaški republiki in njeni ljudskodemokratični ureditvi. Ne bom ničesar podvzel, kar bi nasprotovalo njenim koristim, njeni varnosti in

celoti. Kot državljani ljudsko-demokratične republike bom vestno izpolnjeval svoje dolžnosti, ki izvirajo iz moje službe in se bom potrudil, da po svojih močeh podpiram obnovo.“

Ta prisega zvestobe je po škofovski izjavi dovoljena, če se ji postavijo naslednje besede: „Pod pogojem, da to ni v nasprotju z božjimi in cerkvenimi zakoni in z naravnimi pravicami človeka.“

Škofje nadalje izjavljajo, da so pripravljeni, da pošljejo delegate v verske odbore, ki sodelujejo z krajevnimi nacionalnimi komiteti. Politični opazovalci so mnenja, da pomeni ta proglas škofov bistveno spremembo v politiki cerkve in da bo prišlo na podlagi tega proglasa do ponovnih razgovorov in s tem verjetno do sporazuma med cerkvijo in državo v Češkoslovaški republiki.

Odkritje spomenika 13 žrtvam nacizma

ki so bile dne 29. aprila 1943 obglavljene na Dunaju in

PREKOP NJIHOVIH TELESNIH OSTANKOV

bo v nedeljo, dne 6. novembra 1949 ob 10. uri dopoldne v Selah.

Pokažimo s svojo udeležbo hvaležnost junakom, ki so dali svoja življenja za lepšo bodočnost svojega naroda.

Počastimo spomin naših žrtev

s polaganjem vencev na grobove padlih partizanov, ki bo dne 1. novembra

ob 9. uri dopoldne v Borovljah ob grobu naših padlih junakov,

ob 10. uri dopoldne v Velikovcu ob partizanskem spomeniku,

ob 11.30 uri dopoldne v Železni Kapli ob grobu Lenarta.

S prve sadne razstave

Poglavitna naloga prve sadne razstave, ki jo je Kmečka zveza za Slovensko Koroško minulo nedeljo odprla v Šmihelu pri Pliberku in ki jo bo v prihodnjih tednih prenesla tudi v druge kraje Slovenske Koroške, je v tem, da našemu kmetu pobudo za intenzivnejše sadjarjenje, kajti prilagoditev produkcije v sadjarstvu potrebam in zahtevam sadnega trga je že danes zapoved časa in bo v gospodarskem razvoju naseljenih let vedno večja nujnost.

To je ob otvoritvi sadne razstave v Šmihelu poudaril tudi tovariš Mirko Kumer.

„Namen sadne razstave je, da se naše ljudstvo seznani s smotrnim in naprednim sadjarjenjem“, je dejal. „Slovenici sadje že dolga leta gojimo in ni kmečke hiše, ki ne bi imela sadnega vrta. Danes je sadjarstvo pri nas že tako daleč napredovalo, da ga je za domačo potrebo preveč. Zato smo začenjali sadje prodajati. Čestokrat pa opazimo, da ta ali oni sadjar goji skoraj toliko sort sadja, kolikor ima v svojem vrtu dreves. To ni pravilno in smotno sadjarjenje. Če pri prodaji sadja hočemo doseči uspehe, je potrebno, da se omejimo le na nekaj sort, na sorte koroškega deželnega sadnega izbora, ki so preizkušene in jih sadni trg zahteva. Te sorte vidite tukaj na razstavi in si jih vsak lahko ogleda.“

Sadna razstava je zelo poučna, zato si jo mora dobro ogledati sleherni sadjar in kmet. Vsakemu bo mnogo koristila.“

Mnogo sadjarjev, kmetov, gospo-

din in naše kmečke mladine se je zbralo na razstavi. Prihajali so in odhajali in vsak je bil zadovoljen. Nobenemu ni bilo žal, da si jo je ogledal.

V Belgiji razpravljajo o povratku kralja

(Nadaljevanje s 1. strani)

sedo socialistični senator van Remoortel in ostro napadel kralja Leopolda ter ga označil za moža, „ki se ni sramoval, podati roko krvavega, noremu Hitlerju“.

Bivši socialistični predsednik ministrskega sveta Pavel Henri Spaak je po radiu zavzel stališče do vprašanja o povratku kralja. Nakazal je, da kralj Leopold pri plebiscitu v valonskem delu države gotovo ne bo dobil večine, medtem ko bo v flamskem delu dosegel močno večino. Iz tega nastane nujnost, ali Valonom vsiliti kralja ali pa napotiti Flamce h temu da se odpovejo svoji pravici, nastali z oddajo njihovih glasov. Da bi preprečili tak razkol, je Spaak ponovno zahteval izpolnitev pogojev njegove stranke, ki je zahtevala za povrnitev kralja vsaj 66 odstotkov glasov.

dal. In marsikateri je dejal: „Tudi jaz bom začel smotno sadjariti“ ali „Na razstavi sem videl marsikaj, kar mi bo pri mojem sadjarstvu mnogo koristilo“ ali „Ko pridem domov, bom še sosedu povedal, naj si jo ogleda“. Take in slične izjave so bile slišati, kar je dokaz, da kaže razstava našim sadjarjem pot k izboljšanju sadjarstva.

Na razstavi je bilo res mnogo videti in nekateri udeleženci, zlasti mlajši, so se zadržali na razstavi cele ure.

Razstava prikazuje v sliki in besedi vse, kar mora vedeti naš človek o sadjarstvu. Temu namenu služijo posamezni oddelki razstave.

Na posebnem prostoru so bile razstavljene knjige iz sadjarstva in vrtinarstva, knjige o izboljšanju sadnih sort, nadalje navodila za uporabo sadja, pripravo okusnega sadjeverca itd. Največje zanimanje so vzbudile slike in razlage o opraviilih v sadjarstvu in delu sadjarja, kakor pravilno sajenje, obrezovanje, gnojenje, cepljenje in precepljanje sadnega drevja ter pomlajevanje. Na tem mestu je vsak lahko spoznal za posamezna dela pripravno orodje, drevesne žage in škarje, cepilne nože, strgulje, obirače, sortirnike ter sadne škropilnice.

Največ nevednosti med našimi sadjarji je v obrambi pred nešteti sadnimi boleznimi in škodljivci, ki napadajo naše sadovnjake in uničujejo dragoceni pridelek. Razstava tudi tukaj nazorno in poučno objasnjuje vsa števila vprašanja.

Vsaka gosp. rada vkuha sadje. Pri tem si marsikatera lomi glavo, kako bi sadne dobrote ohranila do prihodnje letine. Naj si ogleda razstavo. Tam bo videla vse, kar mora vedeti in znati kot dobra gospodinja in kuharica: Jabolčne in Kutilnove sire, vkuhane olupljene če-

šplje in češplje sploh, različne marmelade in želeje, vkuhane marelice, ribizov odcedek, paradižni sok, sladki sadjevec iz hrušk in jabolk in še mnogo, mnogo drugega. Knjige pa ji dajejo navodila, kako si tudi ona lahko pripravi vse te stvari.

In kakšno sadje naj gojijo naši sadjarji? Katere sorte so najboljše in katere pri nas najbolj uspevajo? Tudi to pove razstava.

Med najrazličnejšimi sortami vidimo na primer sadje iz visokih goratih krajev, ki ga razstavlja izkušeni sadjar Franc Prušnik pd. Velfl v Lobniku pri Železni Kapli.

Veliko pozornost vzbuja oddelek, v katerem je razstavljeno sadje in slike iz sadovnjaka Tomaža Partla pd. Oština na Mačah. Oštin je napreden sadjar. V svojem sadnem vrtu ima nad 500 dreves, goji pa le nekaj sort. Od jabolk ima Ontario, boskopski kosmač, Bavnamno in bobovec, od hrušk pa viljemovko, boskovko, avranško in kleržo. Že danes lahko dobavi od vsake sorte najmanj pol vagona, od nekaterih pa cel vagon. Svoje sadjarstvo še izboljšuje in ga bo popolnoma prikojil zahtevam današnjega sadnega trga.

Zelo priporočljivo bi bilo, da bi ga posnemali vsi naši sadjarji.

Svoje sadje pa so razstavili tudi še številni drugi sadjarji, med njimi Janez Mikl, pd. Gams v Ločilu, Aichholzer iz Loč, Sramsčnik in Črni iz Zgornje vesce, nadalje Kotmirčani Razaj in Kzmar, Obrid, Rutar in Šmon, Joško Piček iz Sekire, Andrej Polcer iz Spodnjih Vinar, Zechner iz Žvabeka, Bicelj iz Rut, Črčej z Blata, škofiški sadjarji in drugi.

Središče razstave pa so bile sadne sorte koroškega deželnega sadnega izbora, ki v naših krajih najbolj uspevajo in imajo na trgu tudi bodočnost.

Naš sadjarski strokovnjak inže-

FLRJ bo ostala zvesta svoji politiki miru

Beograd, ((Tanjug). Šef jugoslovanske delegacije v OZN in minister za zunanje zadeve Edvard Kardelj je odgovoril pred kratkim na vprašanja, ki mu jih je stavil Ramzes Nasif, dopisnik kairskega lista „Akbar el jom“.

Vprašanje: „Kakšne ukrepe misli izdati vaša delegacija, da bi odvrnila nedavne korake Sovjetske zveze proti Jugoslaviji?“

Odgovor: „Jugoslovanska delegacija želi opozoriti Združene narode in miroljubne ljudi na svetu, da ravnanje Sovjetske zveze proti Jugoslaviji ni v skladu z Ustanovno listino Združenih narodov, niti z izjavami njenih predstavnikov o miru in enakopravnosti narodov ter da vnaša to ravnanje v današnje mednarodne odnose ponoven povod za strah za mir. Sicer se pa vlada FLRJ ne bo izognila nobenega sredstva, ki je v duhu enakopravnosti narodov in njihovega medsebojnega spoštovanja, da bi bil spor miroljubno rešen. Toda prav tako je pripravljena, da ne bo popustila pred nobenim pritiskom ali grožnjami.“

Vprašanje: „Po vestih, ki jih objavlja tisk tukaj in v tujini, je videti, da kopiči Sovjetska zveza čete zaradi priprave napada na Jugoslavijo. Ali ste tudi vi tega mišljenja?“

Odgovor: Na to vprašanje bi lahko odgovorila samo sovjetska vlada. V vsakem primeru dajejo grozeče vojaške demonstracije na mejah naše države upravičen povod za najrazličnejše glasove, ki danes krožijo po svetu in ki gotovo zadajajo težke udarce splošnemu prizadevanju človeštva po miru.“

Vprašanje: „Jugoslavija je odklonila, da bi se pridružila kakršnemu koli protisovjetskemu bloku. Ali mislite, da vas Rusija in njeni sateleti s svojo odpovedjo pogodb o medsebojni pomoči z Jugoslavijo silijo zavzeti drugačno stališče?“

Odgovor: „Vlada FLRJ bo ostala zvesta svoji politiki miru in izven vseh protisovjetskih blokov, ne glede na sovražno ravnanje vlade ZSSR proti njej. Toda prepričani je, da pri taki svoji politiki ni mogoče, da ne bi imela podpore Združenih narodov in vseh tistih ljudi, ki mislijo, da je svetovni mir nedeljiv, zaradi česar ga je treba povsod varovati.“

Vprašanje: „V govoru vaše ekselence na plenarni seji Generalne skupščine ste navedli tezo, da izvira spor med Moskvo in Beogradom iz želje velesile, da bi se vmešavala v notranje zadeve Jugoslavije. Ali bi lahko podrobno obrazložili to izjavo?“

Odgovor: „Med FLRJ in ZSSR ni nikakih objektivnih državnih razlogov za spor, če se obe državi ravna po načelih enakopravnosti narodov. Spor glede sovjetskih državljanih je bil šele naknadno umetno izzvan, da bi upravičili sovjetsko ravnanje proti naši državi. Iz istih razlogov je bil uprizorjen tudi proces proti Rajku na Madžarskem. Ta proces je bil potreben, da bi FLRJ pokazali kot nevarnost za neodvisnost in nedotakljivost vzhodnoevropskih držav, da bi s tem pojasnili in upravičili sovražno ter grozečo politiko sovjetske vlade proti FLRJ. Pravi izvori te politike pa so popolnoma drugi. Sovjetska vlada hoče namreč vsiliti svojo voljo FLRJ in jo podrediti svoji hegemoniji. Vmešavanje v notranje zadeve naše države s pritiskom in grožnjami od zunaj je samo sredstvo te hegemonistične politike. Jugoslovanski narodi, ki grade svoj socialistični red, pa nočejo, da bi se razvijali kot privešek neke druge države, temveč se hočejo rešiti zaostalosti, ki so jo podedovali od preteklosti in na svojih tleh svobodno razvijati vse svoje energije.“

nir Marko Polcer iz Št Vida v Podjuni je razstavil sadna drevesca iz svoje drevesnice ter števila drevesca, okužena po sadnih škodljivcih in boleznih.

Veliko pozornost je med sadjarji vzbudila motorna sadna škropilnica, ki jo naši sadjarji poznajo samo po imenu. Poseben strokovnjak je navzočim prikazal delovanje in podrobnosti motorne škropilnice in med drugim povedal, da z njo lahko poškropimo z najmanjšo potrošnjo škropila 40 dreves na uro. Zato je škropljenje z motorno škropilnico najceneje. Potreba škropljenja sadnega drevja je tudi v naših vaseh velika, kar so izrazili vsi navzoči sadjarji. Starejši kmet-sadjar je pripovedoval: „V naši vasi sem jaz edini, ki škropim sadje. Toda to le malo zaleže, ker sosedje ne škropijo in se škodljivci z njihovih dreves kaj kmalu po škropljenju preselijo spet na moja drevesa.“ Pa mu pravi drugi kmet, očitno njegov sosed: „Prav imaš, vsi moramo škropiti, če hočemo imeti pri sadju uspeh. Če si skupno nabavimo motorno škropilnico, bo to lahko mogoče in tudi škropilnica ne bo prišla posamezniku predraga. Potem jo eden izmed nas prevzame, dela z njo in jo oskrbuje. Tako se nam ne bo pokvarila in kar je glavno, naši sadovnjaki bodo vedno čisti.“ Mnogo jih je bilo, ki so tako govorili in kmetje dveh vasi so se kar na razstavi odločili, da bodo skupno kupili motorne škropilnice.

Potek prvega dneva sadne razstave

ve je pokazal njen veliki pomen in izpričal hvaležnost vseh udeležencev Kmečki zvezi za Slovensko Koroško, ki je našemu z gospodarsko krizo trdo se borečemu podeželju posredovala tako vsestransko bogato in poučno razstavo. Prva sadna razstava Kmečke zveze pa je hkrati udarec v obraz vsem drugim uradnim in poluradnim gospodarskim ustanovam, ki se hlinijo našemu ljudstvu s frazami, ne nudijo mu pa možnosti, da bi spoznalo temelje modernega in naprednega gospodarjenja. To važno nalogo pa je ravno v sadjarstvu kljub vsem težkočam in zaprekam uspešno rešila naša edina resnično kmečka organizacija.

Ljudstvo brez razlike na narodnost in prepričanje je veliki pomen te razstave tudi pravilno dojelo, kajti v terek si jo je ogledala še ljudska šola v Šmihelu pri Pliberku, da bi tudi naš kmečki naraščaj spoznal najbitvenejša vprašanja našega sadjarstva. Mislimo, da bo vsak razumen in z ljudstvom povezan učitelj tudi drugod razumel svojo nalogo, ko bo razstava odprta v njegovi okolici.

v škofjeloškem gradu

Na grad sem pa le prišel! Ječar Mihol Schwaiffstrigh je bil naročil pri našem mojstru novo kladivo. To sem mu prinesel nekega jutra.

Utripalo mi je srce, ko sem za mestnim zidom lezel navzgor ter prilezel pred temni grajski vhod, ki mi je kot črno žrelo zijal nasproti. Z grozo sem se splazil na prostorno dvorišče, kjer je ječar Mihol, sedeč na stoličku, vlekel svojo dreto. Imel je službo; kar pa mu je dajala le-ta prostega časa, je čevljaril ter si tako s šilom pridobival del vsakdanjega kruha. Pri neusmiljenem svojem poklicu je bil vedno dobre volje in radi so ga gledali v loških družbah, četudi je bil blizu rablju, katerega dotakniti se je sramota, s katerim pajdašiti se pa nesreča.

Prevzel je kladivo ter me vprašal, čigav sem, od kod sem. Povedal sem mu, da sem z Visokega. Veselo je vzkliknil:

„Torej Polikarpov! Čemu, šment, nikdar v Loko več ne pride, da bi kaj plačal, saj že dolgo ni dal za pijačo!“ Vstal je in odložil predpasnik.

„Fante“, je govoril, „pravi dan si naletel. Gospod glavar je v Ljubljani. Če je tu, stari hudič tako ne pusti, da bi krpal na dvorišču! V Ljubljani je v deželnem zboru, kjer radi mene lahko uganja sitnosti, katere koli hoče.“

Opazil je, da sem pasel oči po visokem stolpu in po poslopjih, katere so kakor piščeta tičala okrog stolpa. Dobrovoljno je pripomnil:

„Ti bi rad malo okrog sebe pogledal? Prav, prav! Prideš v leta, ko bo greh spredaj in zadaj silil v te; zatorej ti ne bo škodovalo, če ti danes pokažem, kako dobra zdravila imamo na loškem gradu proti vsakovrstni pregrehi. Ozdravljamo umore, uboje, tatvine in še vse drugo, o čemer ti sedaj še nič vedeti ne smeš.“

Poiskal je svetilnico in težak ključ.

Nato me je vlekel k stopnicam, ki so vodile tik stolpa globoko pod zemljo. Tam je odprl železna vrata pa sva dospela v klet, kamor ne prisije

Cene Kranjc:

Kurirji

V debelih kosmih pada vlažen sneg. Prav blizu se bije boj, pokajo mine in topovi, pojo strojnice in puške.

V mislih imam naše kurirje, ki ta trenutek neso mimo sovražnika, mimo bitk in sovražnih zased polne nahrbtnike našega tiska. Naši sijajni kurirji! Tudi ponoči so bili na poti, tudi ponoči je že padal sneg, gotovo so vsi mokri. Nocoj je bila dolga njihova pot, skoraj gotovo niso vsi ujeli svojih zvez.

Naši kurirji so naša pošta. Vsako uro so na poti, vsako uro raznašajo zadnje številke našega časopisa, zadnjo zbirko partizanskih pesmi, zadnjo brošuro, ki daje smernice za novo delo, in brošuro, ki opisuje zadnji boj, letak, ki opozarja na najbolj pereča vprašanja.

Naša pošta ne pozna starih in novih državnih meja, ne prepreči je železniška proga, ob kateri stoji bunker na vsakih 50 metrov, naša pošta pride tudi čez deročo Savo in Sočo, naša pošta pride mimo vseh sovražnih zased.

Včasih se pa seveda tudi izgubi. Še ni dolgo, ko je Sava odnesla dva polna čolna.

Naši kurirji, ki po točnem redu opravljajo svojo službo, so junaki. Marsikatera njihova pot je prava bitka. Zasluga naših kurirjev je, da pride naš tisk v sleherno slovensko vas.

sonce podnevi in ne zvezde po noči. Prižgal je svetilnico, a tudi pri luči sem le s težavo prestavljal noge, ki so se mi tresle. Od obokov je kapljalo in vlekla je hladna sapa, dasi nisem vedel od kod.

„Tu sem pridejo grešniki vseh grešnikov!“ Pri teh besedah je ječar dvignil lesen pokrov. „Tu dol“, je nadaljeval in kazal na nekaj vodnjak, „spuščamo na smrt obsojene hudodelce. Bog te varuj, dečko, da mi ne prideš kdaj v roke! Po vrvi ga spustimo v ta prepad, potem pa mu je milostno dovoljeno, da si napravi prijetno gnezdo v tem lepem stanovanju, kakor ga žene volja. Mi smo vedno pravični sodniki! Vleči se sicer ne more in sesti tudi ne, pač pa ima popolno prostost, da se lahko postavlja sedaj na eno, sedaj na drugo nogo. Navadno se nabere spodaj tudi nekaj vode, da stoji v nji, kar pa je dobro, če sili človeku kri v glavo. Nekaj časa ga peremo, opranega pa izročimo pravici, da ga zaduši na Gavžniku. Da, fante, mi delamo točno in zanesljivo!“

Pokazal mi je še druge zapore, sa-

me ozke temne luknje, v katere so metali jetnike, kakor prašiče v svinjak. Ko je posvetil vanje, so pobegnile podgane in miši v stenske razpoke. V teh zaporih nisi mogel ne ležati ne stati. Vsak je bil tako krutek, da se ni dalo iztegniti nog v njem. Le sključen si mogel spati, če si sploh mogel zaspati z glavo na mrzlem in trdem kamnu!

„Sedaj ti pa pokažem še posebno kamrico“, se je pobahal Mihol ter odprl vrata pri zadnjem zaporu.

Bila je to prazna, ali visoka čumnata, prav kakor v skalo vsekana. Na stolpu sta tičala dva velika železna obroča, spodaj v tlaku pa eden.

„Tu sem“, je pripovedoval Schwaiffstrigh, „privlečejo hudodelce, kadar jih gospod glavar izprašuje med mukami.“ Takoj je dostavil: „To pa nikakor ni moj posel, vse opravlja rabelj, ki ga navadno iz Ljubljane pokličejo in katerega še pogledam ne. Izpraševanje nočem gledati, četudi bi smel, ker ne gledam rad človeka, če sedi na španskem konju, če mu podrobe prste ali noge v stiskalnici ali če visi v tehle

Poljanska četa v napad

Zadnji odsev zarje je utonil za Črnim Kalom in ostro zarisani vrhovi Blegoša, Koprivnika in Mladega vrha so se jeli potapljati v temine neba. Nad gozdovi je vladala tišina.

Komandir Janez se je sklonil nad pojemajoči ogenj in njegovo črno laso kodrasto glavo je obsvetil ognjeni žar. Skoraj neslišno je tiktakala na smreko obešena budilka, vendar je njen glas prodiral skozi tanko platno šotorov, skritih v gostem grmičju. Na robu poseke se je v blišču prvih zvezd zganila senca. Stražar. Politkomisar Kostja je zavezal nahrbtnik in stopil iz teme k pojemajočemu ognju.

„Bomo šli, tovariši?“

Komandir Janez je v odgovor vstal in z njim smo vstali vsi ter si oprtali nahrbtnike in puške.

„Tovariši, gremo v akcijo“, je šepetajoč govoril tovariš Janez. „Vsi veste, da po cesti, ki vodi iz Žirov v Škofjo Loko, vozi velik nemški avtobus. S komandantom Fazanom sva izdelala načrt, kako bomo ta avto in njegovo spremstvo uničili. Prepričati moramo Švabom, da bi na tak lahek način dovažali postojankam živež in strelivo. Na mesto,

kjer bomo izvršili napad, bomo prišli jutri zjutraj, pol ure preden pripelje avto. Akcija mora biti izvršena, preden dobe Nemci pomoč. V boj, tovariši!“

„Za svobodo!“, je mrmraje odgovoril zbor, a žarenje v očeh je bilo močnejše kakor krik iz polnega grla. Nato smo drug za drugim tonili po koreninastih stezah v noč in kmalu je v stražarjevih ušesih zatonil šum naših korakov...

V meglenem jutru se je iz somraka izluščila vijugasta cesta. Na eni strani strm breg, na drugi med skalovjem šumeča Poljanščica. V ostrem ovinku je naša četa zlezla v breg. Kakor v gledališču smo v polkrogu zasedli položaje nad cesto. Spodaj zapoje žaga. Vrh bukve lahno drhti, ko ji jekleno rezilo gloda trdi les. Enakomerni glas žage nas uspava, oči se zapirajo, vse naokoli je sama brezdušna tišina. Uho napeto prisluškuje, kdaj bo v dalji zabrenčal motor. Komandir pogleduje na uro. Še deset minut! Teh deset minut je kakor večnost. V teh kratkih desetih minutah lahko človek premisli vse svoje življenje. Kaj pa, če avto sploh ne pride? Kaj tedaj?

NAŠI IZSELJENCI

Videl sem jih, naše izseljence, kako v prežernem veselju budijo davno preteklost, ki jo zaman kliče razočarano srce. Bilo je v pittsburskem Slovenskem narodnem domu. Vse sobe so bile nagnete z veselimi gosti, mize so se šibile pod pijačo in jedačo, divji zvoki iz saksofona, bobna in banjov so bičali pare v ples. V divji raposajenosti je tonila groza prevar in spoznanj, oči so se širile, kakor da spet gledajo svete kraje za morjem. In čim dalje sem jih gledal, tem bolj se je luščilo od njih američanstvo in spet sem imel pred seboj Dolenjce, Gorenjce, Štajerce, Kraševce, ki so nedeljsko zaživeli v svojih vaseh. Ali mladi niso bili več z njimi, kakor da se sramujejo svojih očetov: vsepovsod so mi udarjale na uho angleške besede. Tuji, živahni, „ameriški“

so zaživeli po svoje, kakor da so zrastle iz te zemlje ne razumevajoči zatajenega hrepenenja in bolesti očetov, ki jim je otroke iztrgal neu-

smiljeni novi svet.

Očetje! Videl in slisal sem jih pri mizah ločene od mladine. V pijači in pesmi so dušili spoznanje, da zanje ni več vrnitve. Spoznanje brezdomovinstva jih je notranje razkralo, saj niso doma več ne v svoji pravi ne v svoji novi domovini. Kakor bi hoteli preslepiti sami sebe, se v odnaša, kar je vrednega, naprej v besedah prizadevajo k novemu svetu in navdušujejo zanj včasih s toliko vnemo, da svojim otrokom preprečujejo vsako zanimanje za staro domovino in jezik, misleč, da jim s popolnim zlitjem v novi svet zboljšajo bodočnost, češ kdo bi trpel za narod, ki je tako majhen še tam, kjer je doma, kaj pa šele tu, kjer smo obsojeni na neizogibno smrt. Novega pritoča ni, stari izumirajo.

Premlad je šel izseljenec v tujino, domovina je šla mimo njega. Tako se zaključuje nešteto dram, ki jim je ime: izseljenec.

Božidar Jakac in Miran Jarc

obročih. Fantiček, verjemi mi, če višiš v obročih na stropu, pri nogah te pa vlečejo z vrvo skozi spodnji obroč, da ti prično udje pokati in kričati, to ni rajsko veselje! — Vidiš torej, same dobre reči imamo, le preveč jih je. Močan želodec mora imeti, če naj jih človek prenese!“

Nato je še pripovedoval:

„Zadnja, ki je visela na obročih, je bila Lucija Muhličeva iz Bukovščice. Bilo je pod mojim prednikom, ker sem se jaz takrat šele učil čevljariti. Delala je grižo med ljudstvom in s hudičem je sklepala poroke. Grozovito je menda tulila, ko so jo natezali tu notri od obroča do obroča. Pri koncu so jo obesili in obešeno na grmadi zažgali. Mi smo namreč usmiljeni sodniki, ker bi jo bili smeli tudi živo sežgati.“

Prišla sva mimo vrata. „Tu je čumnata, kjer je spravljeno orodje, ki se rabi, kadar izprašujemo grešnike med mukami. Ključ ima rabelj. Največ blaga je last visokih deželnih stanov; ti nam prijateljsko pomagajo, kadar nam kaj primanjka.“

Ko sva stopila spet na dvorišče, sem bil ves v potu. In tako globoko se mi je vkopalo v dušo, kar se mi je bilo razkazalo, da mi je hotelo slabo postati. In vselej pozneje, ako me je hudič preganjal s skušnjavo, da bi se lotil tujega imetja ali pa še celo tujega življenja, me je spomin prestavil v zapore pod stolp na loškem gradu ter me obvaroval pregrehe in zločina.

Toda v komandirjevih očeh leži mir, skoraj bi rekel, da žvigajo iz njih plamenčki nagajive hudobnosti. Te oči govore: Ne boj se fant avlo pride in mi, ki ga bomo napadli, smo partizani! Roka tesneje poprime puško, še enkrat neslišno odpreš zapirak in pogledaš, če je vse v redu. Tako, sedaj smo pripravljeni.

Tedaj pripelje avto. Velik rdeč avto, da je skoraj čudno, kako more voziti po tako ostrih ovinkih. Pazi! Žica, ki je držala bukev, se utrga. Kakor bi se utrgalo z neba, omahne drevno na cesto. Zavore zaječe in rdeča pošast se ustavi. Za hip zavlada tišina. Nato se oglasi, kakor bi sekal, ostro povelje:

„V imenu slovenskih partizanov vsi z vzdignjenimi rokami iz avtobusa! Civilisti naj se umaknejo, kar pa je nemških vojakov, naj obstanejo na mestu!“

V avtu zašumi kakor v panju. Preplašeni rinejo ljudje drug čez drugega na prosto. Nemci ne vedo, kaj bi storili in se zbegani prerivajo med njimi.

Mi kričimo in ustavljamo, a Nemci beže kot gluhi ob robu ceste. Tedaj počijo za njimi strelji. Fric za Fricem se zvali v cestni prah. Le eden je trmast. Napenja brzostrelko in se hoče braniti. Zastonj. Ne eden, deset strellov ga prikuje na tla.

Sedaj pa naglo na delo. Polovica odnaša, kar je vrednega naprej v breg, drugi pa uničijo rdeče vozilo: s kopiti po motorju, v notranjost bombe in čez nekaj minut nemški avto gori. Opravili smo, naloga je izvršena.

Na Žirovskem vrhu je toplo. Polegli smo po gostem žarnordečem sležu in v lica, blede od naporov, polagoma stopa kri. Komandir Janez mirno leži z zaprtimi očmi. Nande in Sokol čistita puški. Stipe pa zamišljeno prebira pismo, ki je bilo last ubitega Nemca. „Dragi Hans! Sedaj sem na ruski fronti. Tu je zelo huda zima in vojaki smo slabo oblečeni. Srečen si, da si šel na dopust, meni pa se zdi, da doma ne bomo več videli...“

Stipe se lahko nasmehne. Danes je pač vseeno, ruska fronta ali slovenska zemlja, obe požirata hitlerjanske morilce. Ker so smrt sejali, so smrt prejeli.

V dolini se je dvignil proti nebu ognjen steber dima, nad meglo so se v sončno jutro razpršile žareče iskre — žgalni dar borcev za mlado svobodo.

Bogo Flander — Klusov Joža

Lovro Potočnik:

POD KOSOVO HRUŠKO

Sredi hribov sončne šmarjete je pri Kosu. Daleč na okoli je znan kmet Kos, ki na rodni grudi, domu svojih očetov, pridno in skrbno gospodarji že mnoga leta, preko štiri-deset let. Zato je tudi zaslužil odlikovanje, ki ga je bil pred kratkim deležen. Naporna je njegova kmetija, hribovita je in zahteva trud celega človeka. Truda in naporov se Kos ni ustrašil in izogibal, ampak od rane-ga jutra v pozno noč je izpolnjeval in izpolnjuje dolžnosti svojega stanu. In za delo in trud mu hvaležna zemlja, skrbno negovana plodna polja, vračajo potreben sad in tako njemu in družini najpotrebnejšega ne manj-ka. Z ljubeznijo spremlja mlado rast jesenske setve, brezhibno oskrbuje pomladansko setev in se veseli zore-čega rumenega žita, ki daje družini težen in zdrav domači kruh. V svoji mladosti je nasadil mnogo sad-ja, stalno ga skrbno neguje in izpo-polnjuje in mnoga leta mu vsako je-sen neprenehoma škriplje stiskalni-ca za mošt in polni sode domače pi-jače. Pa še z drugim se ukvarja in izkorišča vse pripomočke, da ima v kašči, kleti in shrambah vsega na razpolago, kar nudi naša zemlja: kruh, klobase, vrč mošta, osminko doma nakuhanega žganja, strdi in vsega drugega. Pravijo, da se pri Ko-su vse dobi. In zares, marsikateremu sosedu pomaga z žitom za seme ali čim drugim, kajti Kosa ne odlikuje samo izredna pridnost ampak tudi pristna, prirojena slovenska gostoljubnost.

Zato je naravno, kdor koli se mudi v šmarjeti, obišče tudi Kosa. Vsakdo

je pri Kosu dobrodošel. Kljub obil-nemu delu si vzame čas in vsakogar prijazno sprejme in dobi občutek, da je tukaj dobro biti. Komu ni zna-na in kdo še ni sedel na klopci ob mizici pod hruško tik pred hišo, ob lepih nedeljskih popoldnevih ali pri-jetno hladnih večerih, ali sam z go-spodarjem, še večkrat pa v družbi, ker h Kosu neprenehoma kdo pride. Naravnost lepo je in nad vse prijeten oddih. Proč od mestnega in cestnega vrvenja in prahu ti prijetno šumi ve-ter med listjem številnih sadnih dre-ves, v jeseni pa občuduješ polno zo-reče sadje in ako ti kakšna prezgo-daj dozorela hruška pade na glavo, se vzbudiš iz najlepših sanj. Kmalu si z gospodarjem v razgovoru in se moreš z njim razgovarjati o vsem mogočem. Ako slučajno res ni koga tam, poseliš samo nekoliko in že pri-de Kolenikov Pavel in potem tvari-ne za pogovor ne zmanjka. Kos in Pavel sta lovca in vsi vemo, da lovci veliko govorijo in pripoveduje-jo na dolgo in široko vse mogoče in nemogoče lovske dogodivščine. Pa še o muhi, o čebelah ne nehata govoriti, ker Pavel je priznan čebelar in tu-di Kos ljubi te drobne živalice in eden je več medu natočil, kakor dru-gi. Pavel je rad pri Kosu in ko se je truden in izmučen vračal iz ujetni-štva, je bila njegova prva pot pod Kosovo hruško in je izjavil, da se je tolikokrat v daljnem svetu spomi-njal na tihi prostor pod Kosovo hru-ško. To je samo tako mimogrede po-vedano. Kaj kmalu Kos pokliče svojo hčerko Metko in ukaže: no prinesi ga! In brhka hčerka ve kaj je treba

in kmalu se zasveti na mizi pod hru-ško liter ali dva lepo rumenega tep-kovca in če družba le predolgo sedi, poskrbi gospodar tudi za malo juži-no. Lačen in žejen nihče ne gre od Kosa. Veliko družabnega življenja poteka pod Kosovo hruško in na marsikoga naletiš tamkaj. Pogosto pride Cija, večkrat je tam gozdar Štefci, vedno trezen. Šmarješki so-sedje pridejo in prereštevajo mno-govrstna gospodarska, politična in druga vprašanja, kajti Kosova bese-da je vedno tehtna in važna, ker ima zdrave pojme o marsičem in se pri njemu marsikaj lahko naučiš. Kos je poleg vsega svojega gospodarskega dela našel tudi čas za javno življenje. Dolga leta je bil slovenski občinski odbornik, udeleževal se je v našem

zadružništvu in s svojim vplivom po-segal v slovensko narodno in gospo-darsko življenje. Svoje bogate živ-ljenjske izkušnje ne hrani samo za-se, ampak jih rad posreduje tudi dru-gim.

Pa ne samo resne zadeve se raz-pravljajo pod Kosovo hruško, am-pak služi tudi oddihu in razvedrilu. Često najdeš tam vse libuške lovce, ker je Kos najemnik lova in je tako rekoč njihov poveljnik. Takrat je tam polno smeha in šale in Kos skrb-no pazi, da bi mu kateri ne potepel kakšnega zajca, sicer pa se prav do-bro razumejo. In v poletju, ko v bre-gu črešnje rdiyo, je v šmarjeti čreš-njevo žegnanje. Tisti dan je pri Kosu od blizu in daleč polno obiskov, ker Kosa vse pozna, saj je tudi cerkveni ključar. Tudi takrat je pod Kosovo hruško vse živo in v prazničnem raz-položenju zadoni vedno lepa sloven-ska pesem in se razliva preko šmar-jških polj in gozdov v pokojni po-letni večer.

Vida Brest:

Prvi stoodstotni

Tiste dni pred sedemindvajsetim oktobrom, ko so bile volitve v prvo slovensko ustavodajno skupščino, so se v Gabrovcu v Beli Krajini mrzlič-no pripravljali nanje. Saj je bilo po vsej Beli Krajini tako, toda v Ga-brovcu so se na prav poseben način pripravljali. Na množičnem predvo-livnem sestanku so namreč po dogo-voru napovedali tekmovalstvo vsej Be-li Krajini. V času, ko je bila Bela Krajina srce slovenskega upora in je nudila borcev vso pomoč, je bil Gabrovec med prvimi partizanskimi vasmimi. Sedaj je hotel doseči prvo mesto tudi pri volitvah.

Navsezgodaj, niti šest ni bilo, se je kmet Miha motovilil po hiši. „Le kaj mečkate! Vsak čas bo sedem, vi pa kar stojite!“

„Tako smo blizu, da se nam res nikamor ne mudi“, se je izgovarjala gospodinja. „Živini vrzi, živini, pa molči!“

„O, kdaj je že sita! Saj ne spim tako dolgo kot ti.“

„Aaa!“ se je začudila žena. „Da si tako uren!“

Čez nekaj časa je spet priropotal. „Pa vendar ne bomo zadnji! Mi, ki smo blizu, moramo prvi voliti, da bo potem prostor za druge. Do de-vetih, smo rekli, da bomo dosegli sto odstotkov. Kaj pa, če ne bomo zmagali?“

Toliko je godrnjal in robantil, da so se res morali odpraviti od doma že o pol sedmih. In so šli. Spre-daj mati in oče, za njima otroci, Jože, Minca in France. Hišo so kar zaprli. Nestrpno je drobil Miha in priganjal vse, da so se mu muzali. Smejati se njegovi gorečnosti si ni upal nih-če. Saj so vedeli, čeprav ni povedal, da bi prav on rad prvi spustil kro-glico v volivno skrinjico.

„Na, tu imaš!“ je zagodrnjal, ko je videl, da čaka pred voliščem že cela vrsta ljudi. „Pa pravite vsi: pre-zgodaj, prezgodaj! Samo pomislite, kako daleč ima Jernej pa Franca, in ta je še šepava po vrhu! Na, pa so že tu!“

Ljudje pred voliščem so se držali zelo resno. V cerkvi babe še klepe-tajo, pred voliščem pa je bilo slišati same premišljene besede. Za Miho-vimi se je nabrala velika gruča. Po-zdravljali so se, a potihlo, brez hrupa in slovesno.

„Boš volil?“

„I kajpak! Pa ti?“

„Saj vidiš. Na stara leta...“

Miha je vščipnil v lice Reziko, ki je stala poleg njega.

„Kaj boš tudi ti? Saj si še otrok! Boš narobe kroglico vrgla.“

„O, imam že osemnajst let. In kaj bi narobe metala, ko je Osvobodilna fronta samo ena“, se je odrezala.

Naposled so se vrata volišča od-prla. Prvi so vstopili in Miha je imel srečo, da je bil med njimi. S spošto-vanjem je prijel kroglico in jo spu-stil v skrinjico.

„Da bo bolje za mlade!“ je po-

udaril. Počakal je, da je volila žena z otroki. Nato je krenil ven in si na-žgal cigareto.

„Greš domov?“ ga je vprašala že-na.

„Kar pojdi sama pa kaj dobrega skuhaj za danes! Jaz bom še malo počakal. Bom videl, kako bo šlo.“

Možakarji, ki so tudi že volili, so moževali. Seveda o volitvah.

„Kaj misliš, kako bo drugod? Sla-bo vreme je, sneg, čobodra. Zmeša lahko ta vrag, zmeša...“

„Saj tudi pri nas lahko. Vrag vedi, ali bomo prvi ali ne.“

„Treba je spomniti mladino, naj gre po stare ljudi, ki ne morejo v tem blatu do sem.“

„Kar z vozom bi lahko šli. Tako bo najboljšje.“

Na deveto je že šlo, ko Miha ni mogel več zdržati. „Grem gledat, kako stojimo.“ Zginil je v hišo.

„Še dva manjkata! Kod hodita!“ je zacepetal, ko se je vrnil k skupi-ni. „Še dva, pomislite!“

Pa sta se tudi ta dva kmalu pri-kazala. Miha je skoraj zavriskal.

„Smo, smo, mi Gabrovčani! Saj sem rekel, da bo šlo! Gabrovec je dosegel stoodstotno udeležbo v dveh urah!“

Tako ga je privzdignilo, da je za-plesal z mladino pred voliščem. Ga-brovec v Beli Krajini je prvi volil stoodstotno.

Dro Koroška

Dro Koroška! Iz Korotana v nas je pesem dahnila slovenska. Poslušaj Soča jo jesenska — srce zavzeto je Slovana.

To mehki so miru glasovi pojo gore jih, vaša jezera, domovi. To davni glasi Miklove so Zale — se Turkov Korotanke niso bale! To je zvonjenje Gospe Svete, to so miru, ljubezni čete — od Zilje, Vrbskega jezera vro pesmi dela, radosti in mira.

A mi smo rod, kot poet naš Oton je povedal, „ki med Slovenci šel za lučjo je najdalje, vtapljal v svetlem hrepenenju se v ravni Italije. Ni, kot drugi, v nji utonil, še se je zavedel, tiho luči se poklonil in na svoje sedel...“

Dro Koroška! Iz Korotana zaori pesem partizana!

Primorski

Strojevodja Martinc

Postaja je bila vsa razsvetljena. Na zadnjem tiru je stala ena naj-večjih, najtežjih, najhitrejših loko-motiv. Nova je bila; jeklo osi in vzvodov je kar gorelo v luči žarnic.

Kurjač je odprl peč in metal pre-mog v ognjeno žrelo. Žar ognja ga je palil v koščeni obraz, on pa je me-tal in kuril, kuril. Pregoščena para je začela uhajati z bičajočimi poki v zrak. Videlo se je, kakor bi čakal ogromen jeklen konj z žarečimi nozdrvmi in z ognjeno grivo, da po-leti v črno noč.

Strojevodja Tine Martinc je pri-šel iz pisarne. Preoblekel se je bil v mastno modro bluzo ter pristopil k okolesjenemu robotu. „Dober ve-čer!“ je voščil razgretemu kurjaču, ki se je obrisal z rokavom po čelu.

„Tine, dober večer! Kar pojdi-mol!“

Tine se je ozrl po lokomotivi. Na-to je stopil okrog nje; počasi ter za-dovoljno je pasel oči na kolesju, na ceveh, na oseh in na kotlu. Nazad-nje je prijel za vijak, kakor bi po-trepljal po vratu to silno žival, ki mu je bila pokorna in zvesta.

Strojevodja Martinc je imel le dvoje na svetu: lokomotivo in dru-žino. Prej je vozil tovarne stroje, potem osebne vlake s staro Krup-povko, ki so jo bili pustili Nemci ob prevratu pri nas. Ta lokomotiva pa je bila najnovejšega tipa in vsi so jo na vseh postajah občudovali. Stari vozači so prihajali, gledali so, vzpe-njali so se k pristojem in preizku-šali. Nasmejani so lezli s stroja in menili: „Ti, Tine, se res postaviš! Ta pa, ta! Naš stroj je kakor star konj z naduho!“

Tudi Tine se je nasmešnil, mazal in brisal. Splezal je na tender in od tam še enkrat z očmi otipal ves stroj.

Odhod. Še minuto. S kurjačem sta že stala na svojih mestih in se ša-lila: „Ala, do jutri opoldne po sve-tu!“

„Drugi pa zdalje v posteljo!“

„Da je le zdravje!“

Martinc je za hip pomislil domov

in stisnil ustnice. Nos mu je vrgel senco na levo lice, da je bil zdaj mrk. Pogledal je vodommer, atmo-sferni kazalec, se nagnil skozi oken-ce, desnico je uprl na vzvod. Mišica v zapestju se mu je napela: počasi so se premaknila ogromna kolesa in stroj je zdrvel iz lope na postajo. Lahno je letel mimo rdečih in belih premikalnic, se spet počasi premi-kal nazaj, spet naprej ob dolgem to-vornem vlaku in spet nazaj. Pre-vidno, počasi je vozil, dokler se ni z odbijači dotaknil prvega voza. Luči so gorele na vseh koncih in krajih, na peronu je stalo mnogo ljudi, že-lezničarji so tekali med tirnicami. Žvižgi lokomotiv so vreščali v noč, rdeče lučke so migotale v daljavi.

Med tem hrumenjem in ropotom, med vrvenjem in žvižgi je bila ta slika kakor prikazen iz lepšega sve-ta.

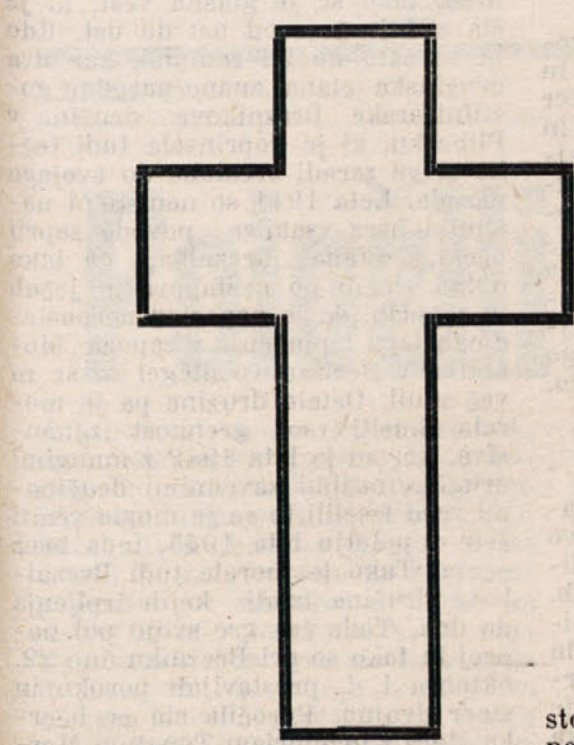
Martinc je molčal in gledal. Gle-dal je in se ni mogel nagledati. Mi-slil je domov.

Rdeča luč se je dvignila, padla. Uradnik je pokazal lopatico. Martinc se je sunkoma okrenil. Nato je po-ložil roko na vzvodovo ročilo in ro-čico počasi nižal. Lokomotiva je za-trepetala, potegnila sprva z vsem te-lesom kakor konj, ki je vprežen v težak voz, potem pa kakor bi se vz-ravnala in stegnila vrat: v mirnem diru je vlekla vedno hitreje, hitreje. Lučke so bežale nazaj na postajo. Še nekaj sunkov preko izogibalšč. Na prostem tiru se je stroj sprostil in zdiral z hobnenjem preko polja. Martinc je gledal skozi okence in držal za vzvod. Tirnici sta osvetljeni z lučjo bežali pred lokomotivo. Te-lo stroja se je potreslo v ritmu brzi-ne, ognjeni svet je zajel kurjača, ki je kuril, dimnik je izbruhnil kresove isker. Na mostu je lokomotiva stra-hovito zarjavela. Od pečin se je od-bil peklenski ropot silnih zamahov koles...

Martinc je vodil to grozno počast spretno, varno zase in za sto živ-ljenj, s ponosom in smehljajem na ustih.

Tone Seligkar

VSEH SVETIH DAN

Krizanteme v tihih vrtih same so ostale, druge bratce in sestrice slane so pobrале . . .

Vsi Sveti so, večer, ko čujemo in bedimo, ko prihajajo k nam v goste duše rajnih, naših dragih. Zjutraj zarana se otroci razbežijo po vasi zbirat „krapce“. „Smo prišli krapce brat“, vpijejo in nabirajo „za duže v vica“h. Vsi sveti utihnejo že opoldne in že potujejo in begajo verne duše po hišah, ki se zavijajo v črtno.

Noč vseh mrtvih. Na grobovih gorijo pozne lučke, ko še gluši dolgo, zategnjeno in otožno zvonjenje pri fari. Ljudje so doma ob ognjišču, čakajo „duše svojih rajnih“, jih čakajo in si dremajoči pripovedujejo o strahovih.

Ali se bodo nocoj odprli grobovi? Iščemo slovenske grobove naših praboriteljev. Prva svetovna vojna je staro pokopališče razorala in raznesla razmetane kosti po naših srčnih tleh.

Če tudi dom so vam pokopališča . . . !
Bodite zvezde nam za težka pota,
in če bi kdaj ne mogli več mi sami.
čuvajte ogenj našega ognjišča.

(Alojz Gradnik)

Počivajo v novi grudi še vsi, ki so nosili slovenski sloves, in tam ob strani pokojno spijo slovenski talci, ki so jim Nemei ubili telesa, ne pa duha.

Iščemo grobove naših borcev, padlih na tej s krvjo poškropjeni zemlji.

Koliko grobov je raztresenih po teh platiščih, planinah in gozdovih? Morda ne bodo nocoj osamljeni in jim nežna roka prižge lučko vernih duš!

Vseh mrtvih dan. Koliko mrtvih je naštela komaj minula vojna? Milijone! Še se vali dim iz zadnjega topa in bojni vihar se je komaj polegel, ko se nekje tam daleč preko morja že spet reži nepomirjeni, neukročeni imperialni bog vojne, ki dela svetovne združbe in kali sveti pokoj naših mrtvih. Ali naj zazija nova vojna brezen, ali naj se odprejo novi grobovi, nova pokopališča? Kje so one matere in očetje na tem svetu, ki bi življenja svojih otrok vrgli na žrtvenik nekih svetovnih prekomorskih interesov? Hujskanje stiska zobe, potrpljenje zadoljuje zlo, toda udarila bo tudi pest, če jo izlovejo.

Vseh mrtvih dan. Počastimo njihov spomin. Pojdimo iskat osamljene, zapuščene grob, kjer

„Sredi goščave na tihi dobravi
kupček prsti je od kamnov obdan,
križec lesen in v okorni pisavi:
— Tukaj počiva tovariš neznan —.

Davno je cvetje na grobu usahnilo,
kmalu na križu napis bo izpran,
listje rujavo bo domek zakrilo,
kjer je tovariš neznan pokopan.

(Leon Baebler)

Pojdimo iskat pozabljene na „tisto tiho domovanje, kjer mnogi spe nevzdravno spanje“, kjer pa ni križa ne kamna. Kdo ste vi nepoznani, kdo se vas nocoj spominja?

„O, če nikdo
nocoj se vas ne spomni,
pozabil ni vas pevec skromni
in pa nebo.“

(Simon Gregorčič)

Kje ste naši bratje in sestre? „Kaj požete pomlad? Kaj vriskate prostost?“ Kako težko nam je po vas!

„Grobovi tulijo . . .
šume in tulijo razpokani
kot nenasitna žrela, zevajoča
v polnočni mrak . . ., kaj hočete od nas?
Grobovi tulijo . . .

pesnik kliče prijatelja iz groba

„O, batjuška, zakaj si šel od nas?“

in obupno ga roti, naj mu odkrije skrivnost:

„Zarotil sem tvoj grob: Ti temnousti,
odkrij skrivnost mi smrti in življenja,
kar pod teboj se brani še trohnenja,
umreti noče, pod nebo izpusti.

(Oton Župančič)

Iz globočine vpije in trepetajoče moli „De profundis“ nevesta iz groba ostalemu izvoljencu:

„O kako sem sama, sama!
Kaj me nisi k sebi vabil?
O, kako je tesna jama!
Kaj si res me že pozabil?

Kličem tiho te in plakam,
plakam in sem brez pokoja,
ko ni tebe, še te čakam,
in sem samo tvoja, tvoja.“

Razdvojeni, nemirni pesnik izpove na materinem grobu življenjsko nalogo:

„Ko hladna me poljubi žena bela,
ne bo me strah poslanke iz neba,
a strah me praznega življenja bode
nakrižem rok, zamrtega duha!
Do vencev zmage, krepko delo vodi . . .“

(Anton Medved)

Naš največji mojster v „sonetu nesreče“ razmišlja o grozotno veličastnem zakonu „memento mori“:

„Dolgost življenja našega je kratka.
Kaj znanec že zasula je lopata!
Odrpta noč in dan so groba vrata,
al' dneva ne pove nobena pra'ka!“

In ko se hoče rešiti „življenja ječe“, povzdigne slavospev smrti:

„tja, kamor moč preganjevec ne seže,
tja, kamor njih krivic ne bo za nami,
tja, kjer znebi se človek vsake teže,
tja v posteljo postlano v črni jami,
v kateri spi, kdor vanjo spat se vleže,
da glasni hrup nadlog ga ne predrami . . .“

(France Prešeren)

Kako pa ti mladina, ki prezira smrt in ne hodiš na grobove? Nosi s seboj Hajdukovo oporoko, ki te opominja:

„Umreti bratje težko ni,
pustiti nade — to boli.“

(Simon Gregorčič)

Nocoj se spomnimo vas, bratje in sestre, ki snivate junaški sen bogve kje po gorah in brdih. S svojo srčno krvjo ste jo poškropili, da iz te zemlje vzklijejo mladi zarodki v novo živost rast dela in bratstva. „V prah te lo se je zdrobilo, ni pa se zdobil naš duh“ — vpijete iz groba. O, saj živite z nami, živite vsak večer in vsako jutro, z vami, borci, se pogovarjamo, ko nadaljujemo vaše delo, ko izpolnjujemo vašo oporoko. Skupaj še gradimo in z vami še vzdržujemo nepretrgano vez življenja in dela. Prižgemo vam baklje vstajenja na grob, prižgemo vam lučko vernih duš, ki ne bo nikdar utrnila, ko bo sijala v naših srcih kot večna luč, vam v tolažilo, nam v opomin.

Lahka domača vam zemljica bodi
sredi zelenih in sončnih dobrav.

Dvignjenih glav mi hitimo k svobodi,
pojemo borci vam zadnji pozdrav.

In zdaj? Mi gremo na delo, mi gremo v razorane njive orat in sejat, ko v nas je vseh živih dan. Smo pripravljeni, pojdite z nami!

„Otresite zaduhlih se sanj!
po bliskovo gre vseh živih dan,
kdor ga je zamudil, ves klic zaman,
doživi ga le, kdor je pripravljen nanj!“

(Oton Župančič)

NAŠIM ŽRTVAM

Prvi november . . .

Komaj slišno prši drobni dež v večerni mrak in pileplja orumenelo listje na mokra tla. Ob pločniku klokoče kalna voda, ki se steka v kanale. Enolično pritrkavajo zvonovi in bude v srcu žalostne spomine.

Trepeče uvelo lice matere, tiho drse solze izpod mokrih trepalnic mlade žene; zamišljeno zro oči v moko prst še mnogih, mnogih, ki so izgubili svoje najdražje. V vseh je en sam vzdih — ni jih več. Odšli so mladi, s svetlimi očmi, pogumno stiskajoč pesti, da njim pribore svobodo, da jih rešijo spon, ki so jih desetletja težile k tlom.

Nemo stoje sivi stebri jetnišnic in morišč, kjer je nemška zver pobijala naše najboljše ljudi. Še slišimo v naših sreih strele, ki so tolikokrat odmevali iz naših gozdov, kjer so se borili naši najboljši sinovi.

Ni jih bilo strah smrti, ne mraza ne lakote; ni bilo talcu težko umreti pod puškinim strelom krvnika. Vsem je živo tlela v srcu zavest — boriti se do zadnjega, vzdržati vse muke, dokazati tem krvnikom, da je slovenski narod, čeprav majhen, pogumen in vztrajen. Hoče svoje pravice, ki mu jih kratijo z najhujšo surovostjo oni, ki se širokoustijo o svoji kulturi.

Gozdovi so slišali poslednji zdih umirajočih junakov, na belih stenah so ostale strnjene kaplje krvi; žične ograje so zakrile vse one, ki jim je bila slovenska beseda draga, mnoge, ki so hoteli videti svoje ljudstvo srečno nasmejano v svobodni domovini.

Tiho pokriva te borce prst, ali doma, ali nekje daleč v tujini.

Nesebično so žrtvovali svojo dragoceno kri, in ta nam mora biti sveta. Ne smemo iti preko nje, ne smemo pozabiti naših junakov! V njihovem imenu bomo mi, ki smo ostali na tem ozemlju, odtrganem od matične domovine, zastavili vse svoje sile in ščitili pravice, ki so nam jih priborili naši junaki, ki pa nam jih hočejo kratiti imperialistične sile, reakcija in tisti, do katerih smo imeli še pred kratkim največje zaupanje.

Ljudstvo Slovenske Koroške noče in ne bo klonilo, noče več suženjstva — hoče svobodo, zato se bori in se bo borilo do konca.

A prišel bo dan, ko se ljudstvo zbudi,
se dvigne po zmagi k svobodi.
Vam, bratje, pa pesem ljubezni doni
in večna zahvala vam bodi!

Po naši zemlji

Slaba kupčija na sejmu v Celovcu

Ob sv. Uršuli je vsako leto v Celovcu večji sejm, kakor že večkrat v letu prinašajo svetniki sejme, ker jih tako imenujejo, in sicer tudi v drugih krajih. V koliko so svetniki počašeni s sejmi, je seveda drugo vprašanje. Za trgovce in kramarje, kupce in radovedneže pa je sejm dan, ki ga skuša vsak po svojem izkoristiti. Nekateri razstavljene predmete ogledujejo, nekateri tudi nekaj kupujejo, a teh je malo, ker so denarna sredstva pri množici ljudstva, posebno pri delavcih in namoščencih, zelo skromna ter je kupna moč zaradi pretirano visoke draginje in posledic pogodbe o mezdah in cenah padla na nizko stopnjo. V tem znamenju je potekal tudi ta sejm, h temu pa je prispeval še visoki datum, ko vsak prejemnik mesečne plače komaj čaka na prvega, da si more nabaviti najnujnejše življenjske potrebščine.

Na Novem trgu se je kar trlo ljudstva. Bila je gneča, da si se moral zares potruditi, ako si se hotel preriniti skozi. Prekrasen, sončen in topel, jesenski dan je privabil množice ljudstva iz vseh krajev dežele v Celovec in so bili jutranji in dopoldanski vlaki napolnjeni ljudi, ki so se peljali na sejm. Trgovci in kramarji iz Celovca, Beljaka, z Dunaja in tudi od drugod so postavili nešteto stojnic, na katerih so razporedili mnogovrstne predmete in blago, da je bila slika zares kakor v dobi pred vojno. Količina razstavljenih stvari je bila velika, a kakšna je bila kakovost, ni mogoče lahko ugotoviti, kajti kričanju in hvalisanju kramarjev verjame kdor hoče. Kričali in ponujali so na vseh koncih in krajih vse različne sladkarije, blago za obleke, srajce, copate, modrce, robce, kuhinjsko opravo, turški med, čistilo za madeže, nešteto otroških igračk itd. Dišalo je po okusno pečenih klobasah, ki so jih prodajali brez odrezkov, ker so lahko zahtevali 60 grošev

več, kakor na nakaznice. Občudovanja vredna je vztrajnost marsikaterega kramarja, ki kriči cel dan, razlaga in hvali svoje stvari, bolj v zabavo sejmarijev, kakor z uspehom. Po enem na vse grlo vpitim referatu pri kakšni stojnici se je skupina radovednežev razšla in le redki so se dali omehčati, da bi kaj kupili in spet je prišla druga skupina ter se je pesem začela znova. Naporna mora biti cel božji dan takšna reklama in že iz usmiljenja je

kdo kakšno malenkost kupil. Kupna tendenca je bila silno mlačna in je bil ves sejm le bolj za zabavo ter za medsebojno srečanje znancev in sestanek zaljubljenih parov. Na sejmišču se je slišalo veliko ljudi predpolne po večini, ki so govorili slovensko podjunsko in rožansko narrečje. Med številnimi Celovčani pa se je klatilo tudi mnogo tujcev - Depijevcev okrog. Na živinskem sejmu, kamor so prignali prav mnogo konj, je bilo trgovanje le neznatno.

SLOVENEK TVOJA ZEMLJA JE ZDRAVA . . .

Ko so se v nedeljo, dne 23. oktobra t. l., mnogoštevilni obiskovalci sadjarske razstave v Šmihelu vračali, niso mogli prehvaliti dobrega vtisa, ki so ga odnesli. Proti vsakemu pričakovanju, tako so govorili, je pestrost lepo razvrščene in dobro organizirane razstave presenetila. Mnogi so prej mislili, da bo pač nekaj sadja za videti in to bo razstava. Toda v nedeljo je vsak izjavljal, da bi mu bilo žal, ako bi si je ne bil ogledal. Videli smo raznolikost sadnih vrst, ki po svoji kakovosti in količini uspevajo na naši zemlji, ako poseže vmes spretna roka razumnega sadjarja, kakor pravi Vodnik: Slovenec, tvoja zemlja

je zdrava, za pridne nje lega je prava! Kmečka zveza je s to razstavo brez dvoma ustregla in si prireditelji lahko pripišejo velik uspeh. Razstava z vsemi pritlikinami je bila naravnost šola naprednega in uspešnega sadjarstva, ki je pri marsikaterem vzbudila večje zanimanje za to plodonosno stroko narodnega gospodarstva. Tudi oni, ki morda dozdaj pomena in dela Kmečke zveze tudi na tem področju še niso popolnoma razumeli in priznavali, niso štedili z odobravanjem. Ljudstvo je za tako vrsto gospodarske prosvete Kmečki zvezi hvaležno ter tudi ve, da zahteva organizacija takšne razstave mnogo truda, požrtvovalnosti in tudi strokovnega znanja.

Kotmara ves. V št. Kandolfu smo imeli dne 23. oktobra t. l. semenj. Kakor je ob takih priložnostih navada, je bila zvečer v gostilni Močivnik plesna zabava, ki smo se je udeležili tudi mi, slovenski pevci. Prepevali smo slovenske pesmi, toda naše petje je gotovo šoviniste tako razdražilo, da so pričeli nesramno izzivati in nas psovati s „čuži“ in drugimi psokami. Odločno smo jih opozorili, da nihče nima pravice nam zabraniti, ako pojemo na naši zemlji slovenske pesmi, ker je to naša starodavna pravica. Toda bilo je vse zaman, oni so nas napadli, tako, da smo jim v dejanskem spopadu morali pokazati in smo jim tudi dokazali, kaj se pravi kratiti nam naše pravice ter so lahko spoznali, da si jih ne damo vzeti. Upamo, da si bodo v bodoče zapomnili, posebno glavna razgrajča, VdU-jevec bivši nacist Mišič Gregor in Lindl Töne, da znamo in bomo znali Sloven-

ci svoje pravice tudi braniti. Pomilujemo imenovana dva, ki sta oba delavca, da se pustita hujskati od nacističnih šovinistov proti koroškemu Slovincem, ker sta le orodje v rokah nam in delovnemu ljudstvu sovražnih elementov.

Škofije. V torek, dne 11. oktobra t. l. smo se za vedno poslovili od očeta Anderwalda iz Papraž in ga ob obilni udeležbi domačinov in znancev iz vse okolice na domačem pokopališču položili k zadnjemu počitku. Šele 59 let je bil star, ko ga je vzele iz naše srede bridka smrt. Anderwaldov oče je bil zaveden član naše narodne družine in kadar ga je klicala narodna dolžnost, je bil vedno na razpolago. Tudi za naše prosvetno društvo je mnogo storil. Slikal je kulise za naš društveni oder in jih lepo uredil. Na domu in ob odprtem grobu so mu v slovo zapeli društveni pevci, v imenu Slovenskega prosvetnega društva „Edinost“ pa je

spregovoril preds. Miro Miškulin in se zahvalil Anderwaldovemu očetu za ves njegov trud in delo za društvo. Ob grobu je položil tudi društveni venec.

Anderwaldov oče! Domača slovenska zemlja naj Vam bo lahka in v miru počivajte. Zaostali pa naše iskreno sožalje.

Pliberk. Dvojna ohcet pri Brezniku, tako se je glasila vest, ki je šla zadnje čase od ust do ust. Kdo bi se zato ne bil zanimal, kar dva družinska člana znane narodne gostilničarske Breznikove družine v Pliberku, ki je doprinesla tudi težke žrtve zaradi zvestobe do svojega naroda. Leta 1941 so nacistični nasilniki brez vsakega povoda zaprli očeta, Štefana Breznika, ga tako dolgo vlačili po gestapovskih ječah in zaporih, da je naposled na posledicah tega trpinčenja v zaporih Moabithe v Berlinu podlegel in se ni več vrnil. Ostala družina pa je morala skusiti vso grenkost izgnanstva, ker so jo leta 1942 z mnogimi drugimi našimi zavednimi družinami vred izselili in se je mogla vrniti šele v poletju leta 1945, toda brez očeta. Tako je morala tudi Breznikova družina izpiti kelih trpljenja do dna. Toda čas gre svojo pot naprej in tako so pri Brezniku dne 22. oktobra t. l. proslavljali poroko in sicer dvojno. Poročila sta se hčerka Mara z inženirjem Tonetom Mertinom in njen brat dipl. trgovec Milan, prokurist na Dunaju, z Rihli Inge. Cerkvene poročne obrede je opravil Milanov sošolec, novomaški gospod France Mičej. Na domu so se zbrali številni sorodniki in prijatelji in v najboljšem razpoloženju praznovali pomembni dan mladih parov. Posrečene vložke so doprinesli domači Foltejevi pevci. Na mnoga srečna leta!

Ledenice. Na način, ki spominja na gestapovske metode iz „tisočletnega“ tretjega rajha, so ravnali nedavno cariniki na Ledenicah. Očitno se še ne zavedajo, da ne delajo več službe v nacistični državi, ker drugače ne moremo razumeti, da bi si dovoljevali takšne primere nedemokratskega in nezakonitega uradnega poslovanja, ki se nikakor ne more zagovarjati. Primer je bil naslednji:

Delavec, tov. Simčič Joško, se je ob eni po noči vračal z dela domov. Naenkrat so ga ustavili cariniki, ga preiskali in mu vzeli dve slovenski knjigi in jih odnesli brez vsake podlage in zakonite pravice. Knjig mu še niso vrnili in ko se je tov. Simčič z njim dva tovariša pozneje oglašil v tej zadevi na carinskem uradu, knjig tudi ni dobil nazaj in mu tudi niso hoteli povedati imen onih carinikov, ki so ga prijeli, ker imajo slabo vest.

Enkrat za vselej povemo uradnikom v državni službi, ki živijo od žuljev navedga delovnega ljudstva, da si takih metod ne pustimo dopasti. Ne gre za knjigi, ki jih lahko kupimo na stotine, temveč gre za veliko reč, gre za načelo in nočemo, da bi nam jemali slovenske knjige in jih uničevali, kakor so to delali „kulturnosci“ v času nacizma.

Loče. Predzadnjo nedeljo, 16. oktobra smo pozdravili v naši sredini dobrodošle goste. Obiskali so nas brnški igralci s svojo dobro naštudirano opereto „Miklova Zala“, s katero so imeli že v mnogih krajih naše slovenske zemlje ogromno uspeha. Zelo smo se jih razveselili, kajti mnogo smo že slišali o njih in smo bili radovedni, ali res tako lepo igrajo.

Popoldne smo se zbrali v Pušnikovi dvorani in jo napolnili do zadnjega kotička. Da pa dvorana ni majhna, vsi vemo. In Brnčani nas niso razočarali. Navdušeni smo bili, zlasti že, ker smo na domačem odru prvič videli slovensko opereto. Brnčanom se zahvaljujemo za njihov obisk, s katerim so nam napravili mnogo veselja in nam tako lepo izpopolnili jesenski nedeljski popoldan. Še dolgo se bomo te nedelje prijetno spominjali. Upamo, da jim bomo obisk mogli kdaj vrniti.

SPZ naznanja

V nedeljo, dne 30. oktobra ob 14. uri gostujejo Brnčani z opereto „Miklova Zala“ v Kročji vasi, občina Vernberk, v dvorani gostilne Piber pri pd. Brančku.

„Sin gaterista Katere, Naraglavški Anzuh sta že pri narodni straži. In še več drugih . . .“

Kakor iz daljave je slišal glas obratovodje.

„... Govorijo, da bo narodna straža pozaprila vse voditelje nemške stranke, da bodo vsi Nemci izgnani iz služb, da jim bodo zaplenili imetje . . .“

„Ali so že koga zaprli?“ je dahnul nadgozdar.

„Doslej še nikogar! Razašajo pa že!“

„Kaj pa pravi delavstvo — socialni demokrati? . . .“

Dudaš sam ni vedel, kako se mu je porodilo to čudno vprašanje, ali

izgovoril ga je v nekem čudnem upanju.

„Delavstvo se reži, ker mu je to všeč! Drugega ne pravi . . .“

Oba sta nekaj časa molčala, Kurej iz prizanesljivosti, nadgozdar iz onemoglosti.

Prvi je spregovoril Kurej:

„Treba bo kupiti slovensko zastavo. Nadgozdarski urad . . .“

Dudaš ga je gledal, kakor bi ga oni klal. Kuhala ga je nepopisna jeza, vendar se mu je nekje v globini duše predramil rahel občutek krušne skrbi.

„Kje naj pa vzamemo to cunjo?“

„Lahka reč — to prepustite meni! In še nekaj . . . Bilo bi zelo mo-

dro, če bi se vi, gospod nadgozdar, vsaj za nekaj dni kam umaknili. To ni beg, toda bolje bo, če jim izginete izpred oči vsaj za nekaj dni — dokler se vse ne užene . . . Nihče ne ve, kaj vse se lahko pripeti! Sami veste, kaj ste imeli s Katalovim Zepnom . . . In naraglavci so prava živina! Zato bi bilo zelo pametno . . .“

„Da bi zbežal? Nikdar!“

Dudaš se je pred svojim podložnikom hotel pobahati, da se ne boji, a pri srečanju mu ni bilo tako. Sicer ni bil strahopetec, toda to, kar je občutil zdaj, ni bilo podobno navadnemu strahu, to je bilo nekaj več, nekaj težkega, globokega, kar ga je skoraj ohromilo. Ko je že mislil, da se bo obvladal, je začutil, da ga noge ne držijo tako trdno, kakor je bil navajen v težkih, tveganih primerih, temveč da mu drgečejo. In že je vprašal:

(Dalje)

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10, telefon 1624/4; Za vsebino odgovarja: France Košutnik. Tiska: Robitschek & Co., Wien VIII., Hernalsergürtel 20. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt 2, Postschließfach 17.